

KS. ARKADIUSZ DRZYCIMSKI
WSD Pelplin

FORMACJA PODSTAWOWA W ŚWIETLE PUBLIKACJI ZAWARTYCH W „STUDIACH PELPLIŃSKICH” W LATACH 1961-2016

Formacja każdego człowieka jest ściśle związana z procesem wychowania, realizowanym duszpasterstwem, procesami kształcenia oraz socjalizacji. Formacja obejmuje różne sfery życia człowieka i prowadzi do wytworzenia odpowiedniego stylu życia¹. We wspólnocie eklezjalnej ważnym wymiarem formacji jest formacja kapłańska, która zawiera w sobie formację podstawową, nazywaną również formacją seminaryjną². W formacji tej chodzi o ukształtowanie w kandydacie do przyjęcia święceń w stopniu prezbiteratu: „dobroci, uprzejmości, wielkoduszności otwartości na potrzeby innych, gościnności, a także dojrzałego przeżywania swojej płciowości i oblubieńczego charakteru własnej osoby”³. Należy zwrócić uwagę, że obok formacji podstawowej wchodzącej w skład formacji kapłańskiej jest również formacja stała.

Diecezja pelplińska, dziedzicząca tradycję diecezji chełmińskiej, posiada spore doświadczenie w realizacji procesów formacyjnych. Na uwagę zasługuje szkolnictwo katolickie w Pelplinie, które na przestrzeni wieków było „kuźnią intelektualną” Pomorza. Obok Collegium Marianum – szkoły katolickiej⁴ – ważne miejsce formacyjne stanowiło Wyższe Seminarium Duchowne. W tej uczelni formowanych było wielu kandydatów do kapłaństwa. Seminarium w Pelplinie – jak każda uczelnia – prowadzi działalność naukową, której owocem są różnego rodzaju publikacje książkowe. Wśród czasopism wydawanych w Pelplinie na uwagę zasługują „Studia Pelplińskie”, ukazujące się od 1969 r.

¹ Z. Chlewiński, *Formacja*, EK 5, kol. 389.

² J. Misiurek, *Kapłańska formacja*, EK 8, kol. 699.

³ Tamże.

⁴ Zob. A. Czwołek, J. Wiśniewski, *Szkola niepokornych Pomorzaków! Likwidacja Niższego Seminarium Duchownego (Collegium Marianum) w Pelplinie przez władze komunistyczne w świetle materiałów archiwalnych (1950-1961)*, Bernardinum, Pelplin 2016; *Szkola w cieniu katedry*, red. A. Szopiński, Bernardinum, Pelplin 2009.

W artykule ukazane zostaną uwarunkowania formacji podstawowej w Pelplinie. Pelplińskie Seminarium jest uczelnią z długimi tradycjami, która wypracowała przez pokolenia styl kształtowania alumnów oparty na regule *ora et labora*. Formacja podstawowa jest pojęciem bardzo pojemnym, zawiera wymiary, które traktowane są integralnie i nierozłącznie. Aby posługiwanie kapłanów przynosiło dobre owoce, nie można poprzestać na przygotowaniu kandydatów do przyjęcia święceń. Dalszy rozwój domaga się kontynuacji w postaci formacji poseminaryjnej, stając się formacją permanentną, która nie tyle przygotowuje do przyjęcia świeceń w stopniu prezbiteratu i podjęcia posługi kapłańskiej, ile ma wymiar zbawczy i pozwala zbliżyć się do Boga, czego owocem jest dobra postępa kapłańska.

1. UWARUNKOWANIA FORMACJI W PELPLINIE⁵

W 2001 r. pelplińskie Seminarium obchodziło 350-lecie istnienia i działalności. Uczelnia ta erygowana została dekretem biskupa Andrzeja Leszczyńskiego 13 września 1651 r. w Chełmie nad Wisłą⁶. Analizując historię pomorskiej uczelni można wyróżnić kilka okresów, które tworzą całość działalności Seminarium. Pierwszy okres działalności Seminarium przypada na lata 1651-1676 i związany był z Chełmem, a od 1653 r. z Chełmżą. Uczelnia w tamtym okresie była prowadzona przez kapitułę katedralną. Drugi okres wyznacza prowadzenie Seminarium przez misjonarzy w latach 1676-1829 w Chełmie⁷. Trzeci okres związany jest z przeniesieniem Seminarium do Pelplina i przypada na lata 1829-1992. W tym okresie Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Chełmińskiej dwukrotnie przerywało swoją działalność. Po raz pierwszy w latach Kulturkampfu 1876-1887 oraz w wyniku działań wojennych w latach 1939-1945. Czwarty okres rozpoczyna się w roku 1992, kiedy bullą *Totus tuus Poloniae populus* 25 marca papież Jan Paweł II dokonał reorganizacji struktur administracyjnych Kościoła katolickiego w Polsce. 750-letnia diecezja chełmińska zmniejszyła znaczenie swoje terytorium oraz zmieniła nazwę na diecezję pelplińską ze stolicą w Pelplinie. Stąd zmianie uległa również nazwa uczelni na Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Pelplińskiej.

Ewolucji uległ również system kształcenia, ponieważ na mocy konstytucji apostołskiej *Deus scientiarum Dominus* z 14 maja 1931 r. formację seminaryjną

⁵ Por. J. Nykiel, *Spoleczne uwarunkowania powołań kapłańskich i zakonnych w diecezji chełmińskiej w latach 1900-1960*, „Studia Pelplińskie”, 1974, t. 5, s. 9-49.

⁶ A. Nadolny, *Wstęp*, w: *Księga Jubileuszowa 350 lat Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie (1651-2001)*, Bernardinum, Pelplin 2001, s. 18.

⁷ S. Achremczyk, *Model kształcenia kleru diecezjalnego w Prusach Królewskich*, „Studia Pelplińskie”, 1990/1991, t. 21-22, s. 83; J. Buxakowski, *Seminarium pelplińskie jako „przyłądek dobrej nadziei” po II wojnie światowej (1945-1992)*, „Studia Pelplińskie”, 2002, t. 32, s. 71-75; R. Wita, *Wyższe Seminarium Duchowne w Pelplinie 1976-1992 (przyczynki do historii)*, „Studia Pelplińskie”, 2002, t. 32, s. 625-633.

wydłużono z 8 semestrów do 12. Po zmianach nauka objęła dwa lata filozofii i cztery teologii. Każda tego typu uczelnia prowadząc badania posiadała czasopismo, w którym publikowano wyniki prowadzonych analiz. Od 1969 r. pelplińska uczelnia posiada również swój własny periodyk naukowy, wydawany w formie rocznika pod nazwą „Studia Pelplińskie”⁸. Stanowi on ważne źródło wiedzy na temat formacji kapłańskiej, a wśród niej formacji podstawowej. Przed II wojną światową w latach 1929-1939 rolę tę pełnił „Miesięcznik Diecezji Chełmińskiej”, natomiast w latach powojennych „Orędownik Diecezji Chełmińskiej”.

Omawiając problematykę formacji podstawowej na uwagę zasługuje osoba ks. biskupa Konstantyna Dominika⁹, który dał się poznać jako wyjątkowy formator seminaryjny. W latach 1920-1925 pełnił jednocześnie funkcję regensa (rektora), subregensa (wicerektora) i ojca duchownego¹⁰. Ks. Dominik, późniejszy biskup sufragan chełmiński, a dzisiejszy sługa Boży, mógł temu sprostać „tylko jako człowiek o wyjątkowej indywidualności”¹¹. Jego postać stanowi „typ wychowawcy”, który łączy w sobie życzliwość, sprawiedliwość i konsekwencje. Przykład jego życia i posługi w Seminarium stanowić może inspirację dla kolejnych pokoleń wychowawców i formatorów zwłaszcza środowiska pelplińskiego.

Stosowane formy kształcenia i procesy formacyjne nie zawsze były związane z sukcesami. Do „ciemnych kart” w formacji podstawowej w pelplińskim Seminarium należy historia, która wydarzyła się wiosną 1935 r., „kiedy grupa kleryków zbuntowała się przeciwko apodyktycznym metodom rządzenia i pedagogice zastraszenia, stosowanym przez ówczesnego rektora ks. Franciszka Różyńskiego”¹². Styl sprawowania funkcji rektora okazał się być na tyle konfliktogenny, że 15 lipca 1935 r. bp S. W. Okoniewski, biskup chełmiński powołał na stanowisko rektora ks. Józefa Rozkwitalskiego. Obok ks. biskupa Dominika to właśnie ks. Rozkwitalski cieszył się autorytetem wśród kleryków i duchowieństwa. Cechowały go: „nieprzeciętny umysł i wszechstronna wiedza, szczególne zdolności pedagogiczne i szacunek dla drugiego człowieka oraz wierność wobec zleconych lub przyjętych obowiązków połączona z konsekwentnym postępowaniem”¹³. Zarówno blaski jak i cienie miały wpływ na kształt proponowanej w Seminarium formacji, gdzie starano się wykorzystać to, co dobre jednocześnie eliminując to,

⁸ A. Nadolny, dz. cyt., s. 18.

⁹ Zob. K. Koch, *Biskup Konstantyn Dominik. Nadzwyczajna zwyczajność*, Bernardinum, Pelplin 2011; L. Flisikowski, *Biskup Dominik w dokumentach watykańskich*, „Studia Pelplińskie”, 1997, t. 26, s. 15-19; A. Żur, *Sprawozdanie z procesu beatyfikacyjnego ks. bpa Konstantyna Dominika*, „Studia Pelplińskie”, 1997, t. 26, s. 21-30; J. Samp, *Ksiądz Biskup Konstantyn Dominik. Jego służba w Kościele a kultura rodzima*, „Studia Pelplińskie”, 1984, t. 15, s. 65-73.

¹⁰ J. Walkusz, *Kościół na drogach pomorskiej przeszłości*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2014, s. 175.

¹¹ Tamże.

¹² Tamże, s. 203.

¹³ J. Walkusz, *Wzorce osobowe duchowieństwa pomorskiego przed II Wojną Światową*, „Studia Pelplińskie”, 1990/1991, t. 21-22, s. 89.

co stanowiło zaprzeczenie postawy autentycznego dialogu, tak ważnego w procesach wychowawczych i formacyjnych¹⁴.

W 1986 r. ks. J. Buxakowski zwrócił uwagę, że „pod względem uwarunkowań zewnętrznych wydaje się, że nie było w przeszło 700-letniej tradycji Kościoła Chełmińskiego warunków ku temu pomyślniejszych jak obecnie. (...) należy do powinności Seminarium nie tylko zaradzać doraźnej potrzebie kształcenia przyszłych kapłanów, ale również troszczyć się o zaplecze odpowiednich prac badawczych, monograficznych, dbać o stwarzanie warunków kapłanom, którzy gotowi są nauce poświęcać się w sposób szczególny, a nawet niekiedy wyłączny”¹⁵. Dopiero druga połowa lat osiemdziesiątych zdaniem ks. Buxakowskiego to okres, kiedy wyniszczona przez działania wojenne kadra profesorów i formatorów została w pełni odbudowana.

Wszystkie przywołane pokrótce okoliczności powstania i działalności *Alma Mater Pelplinensis* stanowią ważny kontekst, w którym funkcjonuje do dzisiaj Seminarium. Znalazło to także swój wyraz w pozycjach wydawniczych pelplińskiej uczelni.

Publikacje zawarte w „Studiach Pelplińskich” będące ważnym źródłem wiedzy dotyczącej formacji podstawowej to m.in. przemówienia kolejnych rektorów Seminarium Duchownego w Pelplinie: ks. dra hab. Jerzego Buxakowskiego¹⁶,

¹⁴ W świetle encykliki Pawła VI *Ecclesiam suam* (6.08.1964) ważnym komponentem formacji stał się dialog. Zdaniem ks. J. Buxakowskiego „by jednak ten dialog nie przerodził się »w ducha przesadnej niezależności«, »zawistnej krytyki«, »w kłótnie powodujące rozdarcia i spory«, potrzebny jest duch posłuszeństwa wobec prawowitej władzy, tak jednak, by i samo posłuszeństwo przybierało formę dialogu”. J. Buxakowski, *Dialog o kapłaństwie przed III Synodem Biskupów. Wprowadzenie teologiczne*, „Studia Pelplińskie”, 1971, t. 2, s. 189.

¹⁵ J. Buxakowski, *Eucharystia buduje Kościół w nas. Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1986/87*, „Studia Pelplińskie”, 1986, t. 17, s. 292.

¹⁶ Ks. J. Buxakowski na łamach „Studiów Pelplińskich” opublikował wiele artykułów. W latach 1982-1992 jako redaktor przygotował do wydania tomy od 13 do 23, zob. Wykaz publikacji ks. infulata Jerzego Buxakowskiego, „Studia Pelplińskie” 2002, s. 105. Na uwagę zasługują przemówienia na kolejne inauguracje Seminarium: J. Buxakowski, *Szansa i odpowiedzialność* [Przemówienie rektorskie na inaugurację roku seminaryjnego 1976/1977 – przyp. autora], „Studia Pelplińskie”, 1976, t. 7, s. 7-15, tenże, *Jubilatę Deo. Redemptori hominis. Przemówienie na inaugurację roku seminaryjnego 1979/80*, „Studia Pelplińskie”, 1979, t. 10, s. 254-262; tenże, *W duchu i prawdzie. Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1980/1981*, „Studia Pelplińskie”, 1980, t. 11, s. 295-303; tenże, „...Albowiem oni synami Bożymi nazwani będą”. Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1981/82, „Studia Pelplińskie”, 1981, t. 11, s. 359-369; tenże, „Monstra te esse Matrem”. Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1982/83, „Studia Pelplińskie”, 1982, t. 13, s. 225-237; tenże, *Odkupienie jest nowym stworzeniem. Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1983/84*, „Studia Pelplińskie”, 1983, t. 14, s. 241-257; tenże, *Ewangelia i kultura. Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1984/85*, „Studia Pelplińskie”, 1984, t. 15, s. 227-244; tenże, *Kościół widzi samego siebie w młodych. Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1985/86*, „Studia Pelplińskie”, 1985, t. 16, s. 303-320; tenże,

ks. dra W. Meringa¹⁷, ks. mgr. lic. A. Bączkowskiego¹⁸, wicerektorów¹⁹ oraz szereg przyczynków dotyczących problematyki formacyjnej i seminaryjnej²⁰.

2. SPECYFIKA POSZCZEGÓLNYCH WYMIARÓW FORMACJI

Seminarium jako „laboratorium wspólnoty” w sensie chrystocentrycznym, eklezjologicznym i sakramentalnym²¹ zawsze było w centrum zainteresowania i troski Kościoła diecezjalnego. Formacja w Seminarium traktowana była integralnie²². Miała za zadanie przygotowanie studenta do kapłaństwa jako dobrego człowieka, chrześcijanina i kapłana²³. „Formacja seminaryjna jest przeto w pierwszej linii duszpasterstwem przyszłych duszpasterzy”²⁴. Opis fenomenu procesu przygotowania kandydatów do kapłaństwa jest sprawą złożoną i wieloaspektową.

Eucharystia buduje Kościół w nas. Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1986/87, dz. cyt., s. 277-293; tenże, *Redemptoris Mater et nostra. Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1987/88*, „Studia Pelplińskie”, 1987, t. 18, s. 245-259; tenże, *Wiara i czyn. Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1988/89*, „Studia Pelplińskie”, 1988, t. 19, s. 157-171; tenże, *Aby życie mieli... Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1989/90*, „Studia Pelplińskie”, 1989, t. 20, s. 209-226; tenże, *Ku wolności Krzyża. Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1990/91*, „Studia Pelplińskie”, 1994, t. 25, s. 329-342; tenże, *Wierni Dekalogowi. Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1991/92*, „Studia Pelplińskie” 1994, t. 25, s. 351-354.

¹⁷ W. Mering, *Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1992/93*, „Studia Pelplińskie”, 1996, t. 25, s. 313-328; tenże, *W blasku wolności i prawdy. Przemówienie rektora WSD*, „Studia Pelplińskie”, 1996, t. 25, s. 241-246; tenże, *Ateny Jezusa Chrystusa. Przemówienie rektorskie w dniu inauguracji roku akademickiego 1994/95*, „Studia Pelplińskie”, 1996, t. 25, s. 257-271; tenże, *Przemówienie rektorskie w dniu inauguracji roku akademickiego 1996/97*, „Studia Pelplińskie”, 1997, t. 26, s. 271-285; tenże, *Przemówienie rektorskie z okazji uroczystej inauguracji roku akademickiego 1997/98*, „Studia Pelplińskie”, 1998, t. 27, s. 365-371; tenże, *Przemówienie rektorskie w dniu inauguracji roku akademickiego 1998/99*, „Studia Pelplińskie”, 1999, t. 28, s. 371-392; tenże, *Przemówienie inauguracyjne nowy rok akademicki*, „Studia Pelplińskie”, 2000, t. 30, s. 279-290; tenże, *Przemówienie rektorskie w dniu inauguracji nowego roku akademickiego 2000/2001*, „Studia Pelplińskie”, 2001, t. 31, s. 201-222; tenże, *Powitanie Gości*, „Studia Pelplińskie”, 2002, t. 32, s. 301-318; tenże, *Słowo powitalne*, „Studia Pelplińskie”, 2003, t. 34, s. 341-350.

¹⁸ A. Bączkowski, *Przemówienie rektorskie na rozpoczęcie roku akademickiego 2003/2004*, „Studia Pelplińskie”, 2004, t. 35, s. 279-291; tenże, *Przemówienie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2005, t. 36, s. 253-268; tenże, *Przemówienie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2006, t. 37, s. 399-414; tenże, *Przemówienie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2007, t. 38, s. 243-265; tenże, *Przemówienie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2008, t. 39, s. 289-297; tenże, *Przemówienie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2009, t. 41, s. 239-245; tenże, *Przemówienie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2010, t. 42, s. 191-198; tenże, *Przemówienie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2011, t. 44, s. 503-510; tenże, *Przemówienie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2012, t. 45, s. 223-228; tenże, *Sprawozdanie z inauguracji roku akademickiego 2012/2013 w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie*, „Studia Pelplińskie”, 2013, t. 46, s. 265-274; tenże, *Sprawozdanie z inauguracji roku*

Jej celem jest przygotowanie kandydatów do przyjęcia święceń, aby byli zdolni do udziału w miłości Chrystusa Dobrego Pasterza. Ze swej natury cały proces formacyjny ma charakter głęboko duszpasterski (zob. PDV 57). Jest on jednocześnie podporządkowany wymiarowi pastoralnemu. Formacja pastoralna jest „celem i zwornikiem” szeroko pojętej formacji, ponieważ zmierza do kształtowania osób, które po przyjęciu święceń zajmować będą uprzywilejowane miejsce w podmiocie duszpasterstwa. Od przyszłych duszpasterzy w wielu wypadkach zależeć będzie kształt i poziom realizowanego duszpasterstwa²⁵. Zatem każdy wymiar formacji, zarówno ludzki, intelektualny jak i duchowy, zmierzać będzie do uformowania dobrego duszpasterza. Nauczenie II Soboru Watykańskiego potwierdza, że kształtowanie seminarzystów w wyższych seminariach duchownych powinno zmierzać do kształtowania prawdziwych duszpasterzy na wzór Jezusa Chrystusa, Nauczyciela, Kapłana i Pasterza (DP 4).

Skoro przygotowanie do kapłaństwa jako proces jest duszpasterstwem przyszłych księży²⁶, to oznacza, że formacja nie jest jedynie kształtowaniem odpo-

akademickiego 2012/2013 w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie, „Studia Pelplińskie”, 2014, t. 47, s. 383-392; tenże, *Sprawozdanie z inauguracji roku akademickiego 2014/2015 w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie*, „Studia Pelplińskie”, 2015, t. 48, s. 379-386.

¹⁹ J. Zięba, *Sprawozdanie za rok akademicki 1990/91*, „Studia Pelplińskie”, 1994, t. 25, s. 365-375; E. Stencel, *Sprawozdanie rektorskie za rok akademicki 1992/93*, „Studia Pelplińskie”, 1996, t. 25, s. 247-255; tenże, *Sprawozdanie rektorskie za rok akademicki 1996/97*, „Studia Pelplińskie”, 1998, t. 27, s. 373-386; T. Patoka, *Sprawozdanie rektorskie za rok akademicki 1998/99*, „Studia Pelplińskie”, 2000, t. 30, s. 291-302; Z. Rutkowski, *Sprawozdanie rektorskie z roku akademickiego 2000/2001*, „Studia Pelplińskie”, 2002, t. 32, s. 347-362; tenże, *Sprawozdanie rektorskie za rok akademicki 2001/2002*, „Studia Pelplińskie”, 2003, t. 34, s. 351-365; tenże, *Sprawozdanie rektorskie z roku akademickiego 2002/2003*, „Studia Pelplińskie”, 2004, t. 35, s. 293-296; tenże, *Sprawozdanie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2005, t. 36, s. 267-270; tenże, *Sprawozdanie rektorskie z roku akademickiego 2004/2005*, „Studia Pelplińskie”, 2006, t. 37, s. 415-417; J. Chyła, *Sprawozdanie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2007, t. 38, s. 267-272; tenże, *Sprawozdanie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2008, t. 39, s. 299-304; tenże, *Sprawozdanie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2009, t. 41, s. 247-252; tenże, *Sprawozdanie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2010, t. 43, s. 199-204; tenże, *Sprawozdanie rektorskie na rok akademicki 2009/2010*, „Studia Pelplińskie”, 2011, t. 44, s. 511-516; tenże, *Sprawozdanie rektorskie. Rok akademicki 2010/2011*, „Studia Pelplińskie”, 2012, t. 45, s. 229-234; tenże, *Sprawozdanie rektorskie na rok akademicki 2012/2013*, „Studia Pelplińskie”, 2014, t. 47, s. 393-396.

²⁰ J. Buxakowski, *Dialog o kapłaństwie przed III Synodem Biskupów*, dz. cyt., s. 189-202, tenże, *Znowelizowane „Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis”*, „Studia Pelplińskie”, 1985, t. 16, s. 287-302; H. Mross, *Materiały do bibliografii osobowej pracowników naukowo-dydaktycznych Wyższego Seminarium duchownego w Pelplinie*, „Studia Pelplińskie”, 1977, t. 8, s. 355-394; E. Piszcz, *Z dziejów Seminarium Duchownego w Pelplinie*, „Studia Pelplińskie”, 2002, t. 32, s. 319-325.

²¹ J. Zięba, dz. cyt., s. 365.

²² „Formacja seminaryjna jest jedna, nie można więc oddzielać w praktyce tego, co odróżniamy pojęciowo omawiając formacje duchową, intelektualną i duszpasterską”. J. Buxakowski, *Eucharystia buduje Kościół w nas*, dz. cyt., s. 284.

wiedniego modelu kapłana, ale procesem wzrastania w wierze, prowadzącym do zbawienia²⁷. Formacja przyszłych kapłanów związana jest z pewnymi założeniami. Jednym z nich jest „odosobnione przebywanie w Wieczerniku”, jakim jest Seminarium Duchowne²⁸. Jest to wymóg trudny dla przyszłych kapłanów, ale ważny z formacyjnego punktu widzenia. Polega na życiu w odosobnieniu, które ukierunkowane jest na modlitwę, rozwój duchowy oraz pracę nad sobą. Wymaga od kandydatów szerszego spojrzenia na uwarunkowania zmieniającego się świata. Nieustanny „pęd życia codziennego” wymuszał potrzebę stwarzania potrzeby odciążenia kandydatów od otoczenia. Uwarunkowania Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej sprawiły, że separacja kandydatów do kapłaństwa była niejako koniecznością, ze względu na aparat bezpieczeństwa, poszukujący alumnów gotowych do współpracy z Urzędem Bezpieczeństwa PRL²⁹. Dla wychowawców seminaryjnych stanowiło to dodatkowe wyzwanie w przygotowywaniu do kapłaństwa kolejnych pokoleń alumnów.

Formacja nie jest rzeczywistością statyczną lecz dynamiczną, która podlega nieustannym przemianom, ze względu na zmieniające się uwarunkowania zarówno zewnętrzne jak i wewnętrzne. Na uwarunkowania zewnętrzne składa się wszystko to, co dotyczy czasu pobytu w seminarium, w którym formacja się odbywa. Uwa-

²³ Ks. J. Buxakowski podkreślał, że Seminarium nie może być traktowane jako „wyższa szkoła kadetów”, w której uczy się taktyki do obrony lub atak innych czy strategii działania. Seminarium jest raczej glebą, w której „początki kiełkującego ziarna” muszą mieć więcej spokoju i milczenia, niż w świecie. „by ani zły przykład ziarna nie wydziobał, ani nadmiar rozprożeń go nie wypalił, ani ciernie współczesnych zagrożeń permissywizmu, sytuacjonizmu, konsumpcjonizmu i szeregu innych »izmów« go nie zagłuszyły” (por. Mt 13, 4-23). „A więc nie rozproszenie gonitwy, za nowymi wrażeniami, nie rozkojarzenie nadmiarem tumultu, nie szukanie wciąż zewnętrznych podniet, lecz uciszenie, skupienie, niezakłócony rytm zajęć – oto największe szanse jakie może i powinno dawać współczesne Seminarium”. J. Buxakowski, *Odkupienie jest nowym stworzeniem*, dz. cyt., s. 255.

²⁴ Tenże, *Znowelizowane „Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis”*, dz. cyt., s. 287.

²⁵ D. Lipiec. *Blaski i cienie formacji pastoralnej w polskich seminariach duchownych*, w: *Blaski i cienie formacji pastoralnej w polskich seminariach duchownych w kontekście wyzwań Nowej Ewangelizacji*. 51. Ogólnopolska konferencja rektorów Wyższych Seminarium Duchownych Diecezjalnych i Zakonnych (Olsztyn 07-10.09.2015 r.). 450 lat Warmińskiego Seminarium Duchownego (1565-2015), red. P. Matuszczak, Wydawnictwo Ojców Franciszkanów, Niepokalanów 2016, s. 10.

²⁶ J. Buxakowski, *Znowelizowane „Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis”*, dz. cyt., s. 287.

²⁷ Ryszard Kamiński definiuje duszpasterstwo jako zorganizowaną działalność zbawczą Kościoła, urzeczywistniającą w służbie człowieka zbawcze dzieło Chrystusa przez głoszenie słowa Bożego, liturgię, posługę pasterską i świadectwo życia chrześcijańskiego. Por. R. Kamiński, W. Przygoda, *Duszpasterstwo*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2006, s. 261; R. Kamiński, *Duszpasterstwo jako działalność zorganizowana*, w: *Teologia pastoralna fundamentalna*, red. R. Kamiński, t. I, Wydawnictwo ALTA 2, Lublin 2000, s. 423-424.

²⁸ J. Buxakowski, *Znowelizowane „Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis”*, dz. cyt., s. 288.

²⁹ Zob. T. Isakowicz-Zalewski, *Księża wobec bezpieki*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2007.

runkowania wewnętrzne dotyczą specyfiki kandydatów, ich wychowania, doświadczeń lub obciążeń, z którymi przychodzą de seminarium. Podlegają one nieustannym przemianom. Zdawał sobie sprawę z tego ks. Buxakowski wieloletni rektor Seminarium oraz przewodniczący Rady Rektorów Seminariów Duchownych w Polsce, który postulował „stan permanentnej reformy”³⁰.

Dowartościowanie sfery naukowej stanowiło ważny postulat kolejnych rektorów seminarium w Pelplinie. Szczegółowo na ten temat pisał ks. J. Buxakowski³¹. Troska o odpowiedni poziom dydaktyki była związana nie tylko z jakością kształcenia alumnów, ale i z odpowiednim doborem kadry naukowej. Wymagało to posyłania na studia specjalistyczne kapłanów, którzy po gruntownym przygotowaniu specjalistycznym wracali do Pelplina i prowadzili zajęcia dydaktyczne dla alumnów oraz kapłanów w ramach tzw. „Instytutu Formacji Kapłańskiej”, którego dyrektorem przez wiele lat był ks. J. Buxakowski.

a. Formacja ludzka

„Bez odpowiedniej formacji ludzkiej cała formacja kapłańska byłaby pozbawiona swego niezbędnego fundamentu” (PDV 43). Opiera się ona na wartościach osobowych każdego kandydata do stanu duchownego³². Wiarygodność posługi kapłanów domaga się nieustannego poznawania wnętrza człowieka, jego trudności i problemów. Formacja ludzka ma zmierzać do zdobywania umiejętności tworzenia klimatu spotkania i dialogu. Rolą kandydata do kapłaństwa jest takie ukształtowanie swojej osobowości, które tworzyć będzie zaufanie niezbędne w pracy duszpasterskiej. Kandydat do kapłaństwa powinien być „człowiekiem jedności” (por. PDV 16-18). Osoba pragnąca zostać duchownym, nie może być arogancka ani kłótniwa. Powinna zaś być uprzejma, gościnna, szczerza w słowach i w intencjach, roztropna i dyskretna, wielkoduszna i gotowa do służby, zdolna utrzymywać otwarte i braterskie kontakty z innymi i nawiązywać je ze wszystkimi, zawsze gotowa zrozumieć, przebaczyć i pocieszyć drugiego człowieka (por. 1 Tm 3,1-5; Tt 1,7-9). Do komponentów stanowiących fundament formacji ludzkiej należą: miłość, która jest warunkiem dojrzewania uczuciowego, wychowanie seksualne, które pozwoli odkryć ludzką płciowość. Warunkiem zaś dojrzewania uczuciowego jest świadomość, że centralne miejsce w ludzkim życiu zajmuje miłość.

Przygotowanie do dojrzałego przeżywania celibatu powinno obejmować, budowanie przyjaźni oraz więzi braterskich. Nie bez znaczenia jest formacja do wolności, „która polega na konsekwentnym i szczerym posłuszeństwie wobec »prawdy« własnego istnienia, wobec »sensu« własnego życia, czyli wobec »bez-

³⁰ J. Buxakowski, *Znowelizowane „Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis”*, dz. cyt., s. 290.

³¹ Tamże, s. 295.

³² E. Stencel, *Sprawozdanie rektorskie za rok akademicki 1996/97*, dz. cyt., s. 375.

interesownego daru z siebie samego« jako drogi i najważniejszej treści prawdziwej samorealizacji» (PDV 44, por. również: KDK 24). Z formacją do odpowiedzialnej wolności ściśle związane jest również kształtowanie sumienia moralnego, które jest konieczne do odpowiedzialnej posługi kapłańskiej.

Rodzina stanowi pierwsze środowisko formacyjne. Jest siedliskiem rozwoju dwóch największych wartości osoby ludzkiej: życia i miłości. „Alumn, podobnie jak każdy z nas, zawdzięcza swe życie i pierwsze doznania miłości rodzinie, w której żył, nim przyszedł do seminarium. Kształt tej miłości bywa też najczęściej pierwszym posiewem łaski jego powołania do kapłaństwa (por. DFK 3)³³. Od sposobu funkcjonowania rodziny zależy w znacznej mierze sposób, w jaki funkcjonują kandydaci do przyjęcia święceń w wypełnianiu codziennych obowiązków³⁴. Kondycja rodziny jest ściśle związana z kondycją i dobrostanem psychicznym człowieka a także szerszych społeczności.

Jednym z ważnych postulatów, który przez wiele lat oczekiwał na wdrożenie w wielu diecezjach była potrzeba badań psychologicznych kandydatów do święceń³⁵. Zwiększająca się ilość obciążeń, z jakimi kandydaci przychodzili do seminariów, sprawiła, że już w latach osiemdziesiątych postulowano badania diagnostyczne alumnów prowadzone przez wykwalifikowanych psychologów.

b. Formacja intelektualna

Istotą formacji intelektualnej jest ukierunkowanie kandydatów do kapłaństwa do zrozumienia depozytu wiary. Biorąc pod uwagę potrzebę nowej ewangelizacji potrzebni są w Kościele ewangelizatorzy z jednej strony rozumiejący i znający prawdę wiary, ale i umiejący rozpoznawać procesy zachodzące we współczesnym świecie (zob. PDV 51)³⁶. Plan studiów seminaryjnych obejmuje m.in.: studium słowa Bożego, nauczanie ojców Kościoła, misjologii, ekumenizmu oraz Katolickiej Nauki Społecznej oraz „zdrowej filozofii wraz z naukami pomocniczymi”³⁷. Formacja intelektualna, będąca niezbędnym narzędziem formacji podstawowej, realizowana jest przez zajęcia dydaktyczne: wykłady, ćwiczenia, seminaria naukowe, lektoriaty, konwersatoria oraz indywidualną pracę studentów³⁸.

³³ J. Buxakowski, *Formacja alumnów w dziedzinie duszpasterstwa rodzin*, „Studia Pelplińskie”, 1975, t. 6, s. 123.

³⁴ Tenże, *W duchu i prawdzie*, dz. cyt., s. 303.

³⁵ J. Buxakowski, *Znowelizowane „Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis”*, dz. cyt., s. 296.

³⁶ Zob. A. Drzycimski, *Kościół i świat o potrzebie dialogu*, w: *Parare vias Domini. Księga inspirowana działalnością naukową i duszpasterską księdza biskupa pelplińskiego prof. dra hab. Jana Bernarda Szłagi (1940-2012)*, red. K. Charamsa, W. Pytlik, Bernardinum, Pelplin 2014, s. 201-214.

³⁷ J. Misiurek, dz. cyt., kol. 700.

³⁸ E. Stencel, *Sprawozdanie rektorskie za rok akademicki 1996/97*, dz. cyt., s. 377.

Ksiądz J. Buxakowski wskazywał na potrzebę modyfikacji sposobu przekazu wiedzy. Jednym z wielu jego postulatów w tym względzie było wprowadzenie ćwiczeń do programu studiów Seminarium³⁹. Był to początek całego cyklu zmian, który od lat osiemdziesiątych dokonał się w seminariach duchownych w Polsce. Afiliacja seminariów do wydziałów teologicznych umożliwiła wprowadzenie szeregu zmian polegających na wprowadzeniu obok wykładów i ćwiczeń: konwersatoriów, seminariów, lektoratów oraz wykładów monograficznych. Zróżnicowanie form przekazu wiedzy prowadzić miało do lepszego jej przyswajania przez alumnów.

Ważnym postulatem, który został wskazany przez II Sobór Watykański, było przekazywanie doktryny teologicznej opartej o Nauczycielski Urząd Kościoła. Chodziło o umożliwienie alumnom głębokiego wniknięcia w prawdy wiary i uczyńnięcia z nich osobistego „pokarmu” życia duchowego. Prowadzić to miało do jak najlepszej realizacji posługi kapłańskiej po przyjętych święceniach (por. DFK 16). Również obecnie istnieje zależność między stopniem zaangażowania alumnów w rozwój intelektualny, a jakością realizowanej posługi w nauczaniu i funkcji liturgicznej. Tylko rzetelne studiowanie może, również dzisiaj, dać narzędzia współczesnym kapłanom do wyjścia naprzeciw oczekiwaniom wiernych w współczesności (zob. PDV 56).

c. Formacja duchowa

„Podstawową płaszczyzną życia seminaryjnego winna być formacja duchowa”⁴⁰, która jest sercem całej formacji⁴¹. Powinna ona stworzyć seminarzystom klimat ciszy i odpowiedniego czasu do wyciszenia oraz skupienia, które są niezbędne do duchowego wzrostu⁴². Ścisła łączność z Jezusem Chrystusem dokonuje się poprzez formację duchową (DFK 8). Jej budowanie możliwe jest dzięki modlitwie. Szczególnie istotne na etapie seminaryjnym są: medytacja, oficjum brewiarzowe oraz aktywne uczestnictwo w celebracji eucharystycznej (łac. *actuosa participatio*). W polskich uwarunkowaniach ważny wymiar więzi z Chrystusem spełnia kult maryjny. Do budowania ścisłej relacji z Chrystusem przyczynia się również udział w życiu i posłannictwie Kościoła, co jest związane z unikaniem subiektywizacji wiary i potrzebą odważnego świadectwa o niej (por. DFK 8-9; PDV 47-48). Innym ogniwem zacieśniającym więź alumna z Chrystusem jest sakrament pokuty i pojednania oraz odkrywanie celibatu jako daru i zadania dla kapłana. Ogromną rolę w formacji duchowej odgrywa również kierownictwo duchowe (por. PDV 50).

³⁹ J. Buxakowski, *Znowelizowane „Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis”*, dz. cyt., s. 299.

⁴⁰ Tenże, *Kościół widzi samego siebie w młodych*, dz. cyt., s. 206.

⁴¹ E. Stencel, *Sprawozdanie rektorskie za rok akademicki 1996/97*, dz. cyt., s. 276.

⁴² W. Mering, *Przemówienie rektorskie z okazji uroczystej inauguracji roku akademickiego 1996/1997*, dz. cyt., s. 277.

⁴³ E. Stencel, *Sprawozdanie rektorskie za rok akademicki 1996/97*, dz. cyt., s. 379.

d. Formacja pastoralna

Formacja pastoralna, „stanowi cel, a więc element kluczowy całej formacji kandydatów do kapłaństwa”⁴³. Głównym założeniem formacji pastoralnej jest przygotowanie alumnów do posługi kultu i uświęcenia, przez wykonywanie różnych zadań duszpasterskich. Chodzić będzie o przygotowanie do posługi na wzór Chrystusa, Dobrego Pasterza, która przyczyni się do realizacji funkcji podstawowych Kościoła. Dzięki wnikliwemu studium z teologii pastoralnej kandydaci do kapłaństwa powinni być wyposażeni w narzędzia, które pomogą w realizacji różnych form posługi duszpasterskiej, zawsze „w łączności z uczuciami i postawami dobrego Pasterza” (PDV 57).

3. POTRZEBA FORMACJI POSEMINARYJNEJ

Pelplińskie środowisko formacyjne bardzo silnie osadzone jest w historii, którą stara się ocalić od zapomnienia. Historia Seminarium w Pelplinie wywarła wpływ na kształt formacji nowych pokoleń kapłanów całego Pomorza. Specyfika kształtowania alumnów związana jest z martyrologium duchowieństwa chełmińskiego. Dla kolejnych rektorów Seminarium Duchownego w Pelplinie przeszłość była istotnym punktem wyjścia w rozważaniach dotyczących przyszłości i kształtu działań formacyjnych. Ogromny wkład w określenie formacji podstawowej mają publikacje ks. J. Buxakowskiego, który nie tylko poprzez przemówienia rektorskie, ale też liczne artykuły opublikowane w „Studiach Pelplińskich”, ukazał potrzebę ciągłości formacji. Mimo, iż formacja podstawowa kończy się w momencie święceń prezbiteratu, to jednak formacja w szerokim sensie trwa. Przedłużeniem formacji podstawowej jest formacja stała określana też jako permanentna. Stanowi ona konieczny wymóg realizacji dalszego rozwoju na poziomie ludzkim, duchowym, intelektualnym i pastoralnym. Obejmuje ona całe życie kapłana (zob. DFK 19; DK 12-19; PDV 70). Był to jeden z postulatów ks. Buxakowskiego, aby nadać jej kształt stałego wzrostu. Obecnie postulat ten, ze względu na przemiany społeczne i kulturowe, domaga się nie tylko realizowania, ale również ulepszania. Mimo, iż od czasu sformowania postulatu formacji stałej przez ks. Buxakowskiego minęło wiele lat, pozostaje on nadal aktualny i do realizacji. To, co jedynie ulega zmianie, to posztukowanie nowego modelu, który sprawi, że przygotowanie do kapłaństwa na poziomie seminaryjnym znajdzie swoje skuteczne przedłużenie w kolejnych latach kapłaństwa.

Seminarium zatem jest nie tylko uczelnią, gdzie zdaje się egzaminy, lecz jest też miejscem zgłębiania mądrości. Jest szkoła ufnej modlitwy będącej nie tylko „rejestrzem zgłaszanych Bogu zapotrzebowań”⁴⁴, lecz umiejętnością dziękczynnie-

⁴⁴ J. Buxakowski, *Wiara i czyn*, dz. cyt., s. 170.

nia i uwielbienia Boga oraz uznawania własnej niedoskonałości i grzeszności. Seminarium jest miejscem, gdzie pracy nie traktuje się jako „zło konieczne i przykrość”⁴⁵, ale jako „powołanie do współtworzenia z Bogiem”⁴⁶.

PODSUMOWANIE

Integralne rozumienie formacji wymaga nieustannego ulepszania procesów formacyjnych zarówno w okresie formacji podstawowej jak i poseminaryjnej. Ukształtowanie dojrzałego prezbitera zdolnego do owocnego posługiwania wymaga duszpasterskiej troski o rodziny. One stanowią początek wszelkich procesów formacyjnych. Działania zaś moderatorów przy współpracy z klerykami muszą odbywać się w duchu dialogu i otwartości. Świadomość wspólnych celów formatorów i seminarzystów nieustannie powinna mobilizować do działania na rzecz jakości formacji podstawowej.

Niewątpliwie, publikacje zawarte w „Studiach Pelplińskich”, które dotyczą omawianej problematyki, są dowodem na to, że w latach 1961-2016 dołożono wiele wysiłku, aby formacja podstawowa była rozumiana integralnie z uwzględnieniem trudnych uwarunkowań, w których należało ją realizować.

Bibliografia

Achremczyk S., *Model kształcenia kleru diecezjalnego w Prusach Królewskich*, „Studia Pelplińskie”, 1990/1991, t. 21-22, s. 75-85.

Bączkowski A., *Przemówienie rektorskie na rozpoczęcie roku akademickiego 2003/2004*, „Studia Pelplińskie”, 2004, t. 35, s. 279-291.

Bączkowski A., *Przemówienie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2005, t. 36, s. 253-268.

Bączkowski A., *Przemówienie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2006, t. 37, s. 399-414.

Bączkowski A., *Przemówienie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2007, t. 38, s. 243-265.

Bączkowski A., *Przemówienie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2008, t. 39, s. 289-297.

Bączkowski A., *Przemówienie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2009, t. 41, s. 239-245.

Bączkowski A., *Przemówienie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2010, t. 42, s. 191-198.

⁴⁵ Tamże.

⁴⁶ Tamże.

Bączkowski A., *Przemówienie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2011, t. 44, s. 503-510.

Bączkowski A., *Przemówienie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2012, t. 45, s. 223-228.

Bączkowski A., *Sprawozdanie z inauguracji roku akademickiego 2012/2013 w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie*, „Studia Pelplińskie”, 2013, t. 46, s. 265-274.

Bączkowski A., *Sprawozdanie z inauguracji roku akademickiego 2012/2013 w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie*, „Studia Pelplińskie”, 2014, t. 47, s. 383-392.

Bączkowski A., *Sprawozdanie z inauguracji roku akademickiego 2014/2015 w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie*, „Studia Pelplińskie”, 2015, t. 48, s. 379-386.

Buxakowski J., „...Albowiem oni synami Bożymi nazwani będą”. *Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1981/82*, „Studia Pelplińskie”, 1981, t. 12, s. 359-369.

Buxakowski J., „*Monstra te esse Matrem*”. *Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1982/83*, „Studia Pelplińskie”, 1982, t. 13, s. 225-237.

Buxakowski J., *Aby życie mieli...* *Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1989/90*, „Studia Pelplińskie”, 1989, t. 20, s. 209-226.

Buxakowski J., *Dialog o kapłaństwie przed III Synodem Biskupów. Wprowadzenie teologiczne*, „Studia Pelplińskie”, 1971, t. 2, s. 189-202.

Buxakowski J., *Eucharystia buduje Kościół w nas. Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1986/87*, „Studia Pelplińskie”, 1986, t. 17, s. 277-293.

Buxakowski J., *Ewangelia i kultura. Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1984/85*, „Studia Pelplińskie”, 1984, t. 15, s. 227-244.

Buxakowski J., *Formacja alumnów w dziedzinie duszpasterstwa rodzin*, „Studia Pelplińskie”, 1975, t. 6, s. 123-136.

Buxakowski J., *Jubilatę Deo. Redemptori hominis. Przemówienie na inaugurację roku seminaryjnego 1979/80*, „Studia Pelplińskie”, 1979, t. 10, s. 254-262.

Buxakowski J., *Kościół widzi samego siebie w młodych. Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1985/86*, „Studia Pelplińskie”, 1985, t. 16, s. 303-320.

Buxakowski J., *Ku wolności Krzyża. Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1990/91*, „Studia Pelplińskie”, 1994, t. 25, s. 329-342.

Buxakowski J., *Odkupienie jest nowym stworzeniem. Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1983/84*, „Studia Pelplińskie”, 1983, t. 14, s. 241-257.

Buxakowski J., *Redemptoris Mater et nostra. Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1987/88*, „Studia Pelplińskie”, 1987, t. 18, s. 245-259.

Buxakowski J., *Seminarium pelplińskie jako „przyłodek dobrej nadziei” po II wojnie światowej (1945-1992)*, „Studia Pelplińskie”, 2002, t. 32, s. 71-75.

Buxakowski J., *Szansa i odpowiedzialność* [Przemówienie rektorskie na inaugurację roku seminaryjnego 1976/1977 – przyp. autora], „Studia Pelplińskie”, 1976, t. 7, s. 7-15.

Buxakowski J., *W duchu i prawdzie. Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1980/1981*, „Studia Pelplińskie”, 1980, t. 11, s. 295-303.

Buxakowski J., *Wiara i czyn. Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1988/89*, „Studia Pelplińskie”, 1988, t. 19, s. 157-171.

Buxakowski J., *Wierni Dekalogowi. Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1991/92*, „Studia Pelplińskie”, 1994, t. 25, s. 351-354.

Buxakowski J., *Znowelizowane „Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis”*, „Studia Pelplińskie”, 1985, t. 16, s. 287-302.

Chlewiński Z., *Formacja*, EK 5, kol. 389.

Chyła J., *Sprawozdanie rektorskie na rok akademicki 2009/2010*, „Studia Pelplińskie”, 2011, t. 44, s. 511-516.

Chyła J., *Sprawozdanie rektorskie na rok akademicki 2012/2013*, „Studia Pelplińskie”, 2014, 47, s. 393-396.

Chyła J., *Sprawozdanie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2007, t. 38, s. 267-272.

Chyła J., *Sprawozdanie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2008, t. 39, s. 299-304.

Chyła J., *Sprawozdanie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2009, t. 41, s. 247-252.

Chyła J., *Sprawozdanie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2010, t. 43, s. 199-204.

Chyła J., *Sprawozdanie rektorskie. Rok akademicki 2010/2011*, „Studia Pelplińskie”, 2012, t. 45, s. 229-234.

Czwołek A., Wiśniewski J., *Szkoła niepokornych Pomorzaków! Likwidacja Niższego Seminarium Duchownego (Collegium Marianum) w Pelplinie przez władze komunistyczne w świetle materiałów archiwalnych (1950-1961)*, Bernardinum, Pelplin 2016.

Drzycimski A., *Kościół i świat o potrzebie dialogu*, w: *Parare vias Domini. Księga inspirowana działalnością naukową i duszpasterską księdza biskupa pelplińskiego prof. dra hab. Jana Bernarda Szłagi (1940-2012)*, red. K. Charamsa, W. Pytlik, Bernardinum, Pelplin 2014, s. 201-214.

Flisikowski L., *Biskup Dominik w dokumentach watykańskich*, „Studia Pelplińskie”, 1997, t. 26, s. 15-19.

Isakowicz-Zalewski T., *Księża wobec bezpieczeństwa*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2007.

Kamiński R., *Duszpasterstwo jako działalność zorganizowana*, w: *Teologia pastoralna fundamentalna*, red. R. Kamiński, Wydawnictwo ALTA 2, Lublin 2000, t. I, s. 423-443.

Kamiński R., Przygoda W., *Duszpasterstwo*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2006, 201-209.

Koch K., *Biskup Konstantyn Dominik. Nadzwyczajna zwyczajność*, Bernardinum, Pelplin 2011.

Kumor B., *Diecezja chełmińska wśród diecezji polskich*, „Studia Pelplińskie”, 1996, t. 25, s. 95-104.

Lipiec D., *Blaski i cienie formacji pastoralnej w polskich seminariach duchownych*, w: *Blaski i cienie formacji pastoralnej w polskich seminariach duchownych w kontekście wyzwań Nowej Ewangelizacji. 51. Ogólnopolska konferencja rektorów Wyższych Seminariów Duchownych Diecezjalnych i Zakonnych (Olsztyn 07-10.09.2015 r.). 450 lat Warmińskiego Seminarium Duchownego (1565-2015)*, red. P. Matuszczak, Wydawnictwo Ojców Franciszkanów, Niepokalanów 2016, s. 9-23.

Mering W., *Ateny Jezusa Chrystusa. Przemówienie rektorskie w dniu inauguracji roku akademickiego 1994/95*, „Studia Pelplińskie”, 1996, t. 25, s. 257-271.

Mering W., *Powitanie Gości*, „Studia Pelplińskie”, 2002, t. 32, s. 301-318.

Mering W., *Przemówienie inaugurujące nowy rok akademicki*, „Studia Pelplińskie”, 2000, t. 30, s. 279-290.

Mering W., *Przemówienie rektorskie na inaugurację roku akademickiego 1992/93*, „Studia Pelplińskie”, 1996, t. 25, s. 313-328.

Mering W., *Przemówienie rektorskie w dniu inauguracji nowego roku akademickiego 2000/2001*, „Studia Pelplińskie”, 2001, t. 31, s. 201-222.

Mering W., *Przemówienie rektorskie w dniu inauguracji roku akademickiego 1996/97*, „Studia Pelplińskie”, 1997, t. 26, s. 271-285.

Mering W., *Przemówienie rektorskie w dniu inauguracji roku akademickiego 1998/99*, „Studia Pelplińskie”, 1999, t. 28, s. 371-392.

Mering W., *Przemówienie rektorskie z okazji uroczystej inauguracji roku akademickiego 1997/98*, „Studia Pelplińskie”, 1998, t. 27, s. 365-371.

Mering W., *Słowo powitalne*, „Studia Pelplińskie”, 2003, t. 34, s. 341-350.

Mering W., *W blasku wolności i prawdy. Przemówienie rektora WSD*, „Studia Pelplińskie”, 1996, t. 25, s. 241-246.

Misiurek J., *Kapłańska formacja*, EK 8, kol. 699-701.

Mross H., *Materiały do bibliografii osobowej pracowników naukowo-dydaktycznych Wyższego Seminarium duchownego w Pelplinie*, „Studia Pelplińskie”, 1977, t. 8, s. 355-394.

Nadolny A., *Wstęp*, w: *Księga Jubileuszowa 350 lat Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie (1651-2001)*, Bernardinum, Pelplin 2001, s. 17-21.

Nykiel J., *Społeczne uwarunkowania powołań kapłańskich i zakonnych w diecezji chełmińskiej w latach 1900-1960*, „Studia Pelplińskie”, 1974, t. 5, s. 9-49.

Patoka T., *Sprawozdanie rektorskie za rok akademicki 1998/99*, „Studia Pelplińskie”, 2000, t. 30, s. 291-302.

Piszcz E., *Z dziejów Seminarium Duchownego w Pelplinie*, „Studia Pelplińskie”, 2002, t. 32, s. 319-325.

Rutkowski Z., *Sprawozdanie rektorskie z roku akademickiego 2000/2001*, „Studia Pelplińskie”, 2002, t. 32, s. 347-362.

Rutkowski Z., *Sprawozdanie rektorskie z roku akademickiego 2002/2003*, „Studia Pelplińskie”, 2004, t. 35, s. 293-296.

Rutkowski Z., *Sprawozdanie rektorskie z roku akademickiego 2004/2005*, „Studia Pelplińskie”, 2006, t. 37, s. 415-417.

Rutkowski Z., *Sprawozdanie rektorskie za rok akademicki 2001/2002*, „Studia Pelplińskie”, 2003, t. 34, s. 351-365.

Rutkowski Z., *Sprawozdanie rektorskie*, „Studia Pelplińskie”, 2005, t. 36, s. 267-270.

Samp J., *Ksiądz Biskup Konstantyn Dominik. Jego służba w Kościele a kultura rodzima*, „Studia Pelplińskie”, 1984, t. 15, s. 65-73.

Stencel E., *Sprawozdanie rektorskie za rok akademicki 1992/93*, „Studia Pelplińskie”, 1996, t. 25, s. 247-255.

Stencel E., *Sprawozdanie rektorskie za rok akademicki 1996/97*, „Studia Pelplińskie”, 1998, t. 27, s. 373-386.

Szkoła w cieniu katedry, red. A. Szopiński, Bernardinum, Pelplin 2009.

Walkusz J., *Kościół na drogach pomorskiej przeszłości*, Lublin 2014.

Walkusz J., *Wzorce osobowe duchowieństwa pomorskiego przed II Wojną Światową*, „Studia Pelplińskie”, 1990/1991, t. 21-22, s. 87-97.

Witta R., *Wyższe Seminarium Duchowne w Pelplinie 1976-1992 (przyczynki do historii)*, „Studia Pelplińskie”, 2002, t. 32, s. 625-633.

Wykaz publikacji ks. infułata Jerzego Buxakowskiego, „Studia Pelplińskie”, 2002, t. 32, s. 87-106.

Zięba J., *Sprawozdanie za rok akademickie 1990/91*, „Studia Pelplińskie”, 1994, t. 25, s. 365-375.

Żur A., *Sprawozdanie z procesu beatyfikacyjnego ks. bpa Konstancyjna Dominika*, „Studia Pelplińskie”, 1997, t. 26, s. 21-30.

<http://studiapelplinskie.pl/>, (20.03.2017).

Streszczenie

Dokonująca się w seminariach duchownych formacja kandydatów do przyjęcia święceń nieustannie wymaga analiz i refleksji. „Studia Pelplińskie” będące periodykiem naukowym Seminarium w Pelplinie są źródłem wielu przemyśleń i analiz dotyczących problematyki formacji podstawowej. Ma ona znaczenie nie tylko

w przygotowaniu kandydatów do święceń, ale również w sposobie przeżywania posługi prezbitera po zakończeniu formacji podstawowej. Stąd ważnym postulatem jest jej kontynuacja po święceniach w celu nieustannego rozwijania swojego potencjału duszpasterskiego.

Słowa kluczowe: *formacja podstawowa, formacja seminaryjna, formacja stała, seminarium*

Summary

The Fundamental Formation in Light in the Publications Contained in „Studia Pelplińskie” in the Years 1961-2016

The formation of candidates for ordination in the seminaries requires constant analysis and reflection. „Studia Pelplińskie” is a scientific journal of Pelplin Seminary. It serves as a source of many intellectual reflections and analyses concerning the issues of the fundamental formation. The review is important not only in the preparation of the candidates for ordination but also in the way of living the priestly ministry after the completion of the fundamental formation. It is vital to continue the formative process after the ordination in order to develop one's pastoral skills.

Keywords: *fundamental formation, seminary formation, permanent formation, seminary*